

PEDAQOJİ AKMEOLOGİYA
PEDAGOGICAL ACMEOLOGY
ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ

UOT 371.12

Kəmalə Rüstəm qızı Quliyeva
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin
dosenti, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru
<https://orcid.org/0000-0002-8448-2021>
E-mail: kamala.quliyeva51@gmail.com
[https://doi.org/10.69682/arti.2026.93\(1\).67-71](https://doi.org/10.69682/arti.2026.93(1).67-71)

PEDAQOJİ AKMEOLOGİYANIN İNTEQRATİV XARAKTERİ VƏ ƏSAS PRİNSİPLƏRİ

Kamala Rustam Guliyeva
associate professor of Azerbaijan State Pedagogical University,
doctor of philosophy in pedagogy

INTEGRATIVE CHARACTER AND BASIC PRINCIPLES OF PEDAGOGICAL ACMEOLOGY

Кямаля Рустам гызы Гулиева
доцент Азербайджанского Государственного Педагогического Университета,
доктор философии по педагогике

ИНТЕГРАТИВНЫЙ ХАРАКТЕР И ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ АКМЕОЛОГИИ

Xülasə. Pedaqoji akmeologiya integrativ xarakterə malikdir və bir çox elmlərlə qarşılıqlı əlaqədədir. Bu elm müəllimin peşəkar inkişafının bir sıra prinsiplərini və əsas komponentlərini özündə birləşdirir. Təhsilin keyfiyyət təminatında, səriştəli müəllim kadrlarının hazırlanmasında bu elmin tətbiqi müəllimlərin yaradıcı mədəniyyətinin formalaşmasına, təhsildə əməkdaşlığa və humanizmə əsaslanan psixoloji mühitin yaradılmasını zəruri edir.

Açar sözlər: *pedaqoji akmeologiya, fərdilik və subyektivlik prinsipi, özünüinkişaf və özünüreallaşdırma prinsipi, dəyərlilik və mənəvi-etik prinsip, innovativ və yaradıcılıq prinsipi*

Abstract. Pedagogical acmeology has an integrative character and is interconnected with many sciences. This science combines a number of principles and basic components of the teacher's professional development. The application of this science to ensure the quality of education and training of competent pedagogical personnel requires the formation of a creative culture of teachers, the creation of a psychological environment based on cooperation in education and humanism.

Keywords: *pedagogical acmeology, principle of individuality and subjectivity, principle of self-development and self-realization, principle of value and moral-ethical principle, principle of innovation and non-creation*

Аннотация. Педагогическая акмеология носит интегративный характер и взаимосвязана со многими науками. Эта наука объединяет ряд принципов и основных компонентов профессионального развития учителя. Применение этой науки для обеспечения качества образования и подготовки компетентных педагогических кадров требует формирования творческой культуры учителей, создания психологической среды, основанной на сотрудничестве в образовании и гуманизме.

Ключевые слова: *педагогическая акмеология, принцип индивидуальности и субъективности, принцип саморазвития и самореализации, принцип ценности и морально-этический принцип, принцип новаторства и нетворчества.*

Akmeologiyanın əsas xüsusiyyətlərindən biri onun kompleks və integrativ xarakter daşımasıdır. Bu elm insanın inkişafına bir sistem kimi yanaşır və yalnız psixoloji deyil, həm də sosial, pedaqoji, fəlsəfi və menecment aspektlərini özündə birləşdirir. Akmeologiya bütövlükdə şəxsiyyətin formalaşma və özünüreallaşdırma mexanizmlərini tədqiq etdiyindən, pedaqogika ilə onun əlaqəsi qarşılıqlı təsir xarakteri daşıyır.

Müasir pedaqogika insanın bilik, bacarıq və dəyərlər sistemini formalaşdırmaqla yanaşı, onun şəxsiyyət potensialını üzə çıxarmağa, özünüinkişaf imkanlarını genişləndirməyə yönəlmişdir. Akmeologiya isə bu prosesin “zirvə mərhələsini” öyrənir, yəni insanın öz fəaliyyəti və təlim-tədris təcrübəsində maksimum səmərə, peşəkarlıq və mənəvi məmnunluq səviyyəsinə çatma yollarını araşdırır. N. V. Kuzminanın sözləri ilə desək, “Pedaqoji akmeologiya müəllimin peşəkarlıq zirvəsinə çatmasının qanunauyğunluqlarını, onun özünüinkişaf və özünütəkmilləşdirmə mexanizmlərini öyrənir” (Kuzmina, 1990, C. 5).

Pedaqoji akmeologiyanın elmi əsasları psixologiya ilə də sıx bağlıdır. Şəxsiyyətin motivasiyası, emosional intellekt, refleksiya və özünütənqid kimi mexanizmlər akmeoloji inkişafın mühüm psixoloji göstəriciləridir. A. A. Derkaç qeyd edirdi ki, “akmeoloji inkişaf yalnız biliklərin toplanması deyil, həm də insanın daxili mənəvi strukturunun formalaşmasıdır” (Derkach, 2000). Deməli, pedaqoji akmeologiya psixologiyanın nəticələrinə əsaslanmaqla müəllimin daxili potensialını üzə çıxarma yollarını pedaqoji səviyyədə sistemləşdirir.

Digər mühüm istiqamət fəlsəfə ilə əlaqəlidir. Akmeologiyanın fəlsəfi əsasında insanın kamillik ideyası, məqsədyönlü özünüreallaşdırma, şəxsiyyətin dəyərlər sistemində yüksəlişi kimi anlayışlar dayanır. Humanist fəlsəfənin nümayəndələri – A. Maslou, K. Rocers və V. Frankl insanın öz “akme”-sini tapmasını onun mənəvi mövcudluğunun əsas şərti kimi dəyərləndirmişlər. Müasir pedaqoji akmeologiya bu ideyaları praktik təhsilə tətbiq edərək müəllimin şəxsiyyətini inkişafın mərkəzi elementi kimi qəbul edir.

Menecment və liderlik elmləri də pedaqoji akmeologiyanın nəzəri bazasını zənginləşdirir. Müəllim yalnız bilik ötürən deyil, həm də sinif, məktəb və təlim mühitinin lideridir. Akmeoloji baxımdan liderlik insanları ruhlandırmaq, onlara nümunə olmaq və ortaq məqsədlərə yönəltmək

bacarığıdır. Müəllimin bu bacarığını inkişaf etdirmək üçün akmeologiya səmərəli kommunikasiya, komanda idarəçiliyi, emosional balans və strateji düşünmə kimi keyfiyyətlərin formalaşmasını zəruri hesab edir.

Son onilliklərdə nevroelm və koqnitiv pedaqogika da akmeoloji istiqamətlərlə əlaqələndirilir. Müasir tədqiqatlar göstərir ki, insan beyinin neyropplastik xüsusiyyətləri sayəsində şəxsiyyət inkişafı həyat boyu davam edir. Bu isə akmeologiyanın əsas ideyasını – insanın istənilən yaş mərhələsində inkişaf və kamilliyə çatmaq potensialını elmi cəhətdən təsdiqləyir.

Beləliklə, pedaqoji akmeologiya pedaqogikanın, psixologiyanın, fəlsəfənin, menecmentin və koqnitiv elmlərin sintez nöqtəsində formalaşmışdır. Onun gücü məhz bu integrativlikdədir. Bu elmi yanaşma müasir təhsil mühitində müəllimin peşəkar və şəxsiyyət keyfiyyətlərinin balanslı inkişafını təmin etməyə, tədris prosesində humanist, yaradıcı və refleksiv yanaşmanı gücləndirməyə xidmət edir.

Pedaqoji akmeologiyanın əsas prinsipləri və elementləri

Pedaqoji akmeologiyanın mahiyyətini dərk etmək üçün onun əsas prinsiplərini və struktur elementlərini sistemli şəkildə təhlil etmək zəruridir. Bu prinsiplər insanın, xüsusilə müəllimin peşəkar və şəxsi inkişafının qanunauyğunluqlarını müəyyənləşdirir, onu “akme”yə, yəni kamillik zirvəsinə aparan inkişaf modelinin nəzəri bazasını yaradır:

1. Akmeoloji inkişafın prinsipləri

Akmeoloji yanaşma bir sıra fundamental prinsiplərə əsaslanır. Onların hər biri pedaqoji fəaliyyətin keyfiyyətini yüksəltmək və müəllimin potensialını tam reallaşdırmaq üçün nəzərdə tutulmuşdur.

a) Fərdilik və subyektivlik prinsipi

Bu prinsipə görə, hər bir müəllim özünəməxsus inkişaf yoluna malikdir. Akmeologiya insanı obyekt deyil, öz inkişafının subyekt kimi dəyərləndirir. Müəllim yalnız xarici təsirlərlə deyil, daxili motivasiya, məqsədyönlülük və refleksiya vasitəsilə kamilliyə doğru irəliləyir. A. A. Bodalev belə qənaətə gəlmişdir ki, insan yalnız öz həyat fəaliyyətinə yaradıcı münasibət bəslədiyi zaman akme vəziyyətinə çatır (Bodalev, 1998).

b) Özünüinkişaf və özünüreallaşdırma prinsipi

Bu prinsip insanın həyat və fəaliyyət prosesində öz bacarıqlarını aşkara çıxarma və onları sosial cəhətdən dəyərli məqsədlərə yönəltmə qabiliyyətini əhatə edir. Pedaqoji akmeologiyada bu, müəllimin peşəkar refleksiya, öz təcrübəsini təhlil etməsi və onu davamlı təkmilləşdirməsi deməkdir. Akmeoloji inkişafın hər mərhələsi yeni biliklərə və yaradıcı axtarışlara açıq olmağı tələb edir.

c) Dəyərlilik və mənəvi-etik prinsip

Akmeologiya insanın yalnız intellektual deyil, həm də mənəvi kamilliyini zəruri sayır. Müəllimin “akme” səviyyəsinə çatması üçün peşəkar biliklərlə yanaşı, etik məsuliyyət, humanizm, tolerantlıq və əməksevərlik kimi mənəvi dəyərlərin formalaşması əsas şərtidir. Bu prinsip pedaqogikanın humanist istiqamətləri ilə sıx bağlıdır.

d) İnnovativlik və yaradıcılıq prinsipi

Pedaqoji akmeologiya yaradıcılığı müəllimin əsas inkişaf resursu kimi qəbul edir. Akme səviyyəsinə çatan müəllim müasir texnologiyaları səmərəli tətbiq edir, təlim prosesinə fərdi yanaşma gətirir, yeni metodik modellər formalaşdırır. Bu prinsip xüsusilə müasir təhsildə “innovativ pedaqogika” və “ağıllı tədris mühiti” anlayışları ilə səsleşir.

e) Davamlı inkişaf prinsipi

İnsanın inkişafı heç vaxt başa çatmır – bu, akmeologiyanın təməl ideyalarından biridir. Müəllimin professional və şəxsiyyət kamilliyi bir proses kimi qiymətləndirilir. Beləliklə, akmeoloji yanaşma “öyrənən müəllim” modelini dəstəkləyir və fasiləsiz təhsil ideyası ilə üst-üstə düşür.

2. Akmeoloji inkişafın əsas elementləri

Pedaqoji akmeologiyada inkişaf prosesi biri-biri ilə əlaqəli olan bir neçə komponentdən ibarətdir. Hər bir komponent müəllimin “akme”yə doğru irəliləyişində mühüm rol oynayır.

a) Motivasiya komponenti.

Bu, müəllimin öz peşəsinə, şagirdlərinə və təlim prosesinə qarşı daxili münasibətini müəyyənləşdirən psixoloji əsasdır. Akmeoloji baxımdan motivasiya insanın özünü reallaşdırmaq və faydalı olmaq istəyidir. N.V.Kuzminanın fikrincə, peşəkar akme yalnız yüksək motivasiyalı şəxsiyyətin fəaliyyətində mümkündür (Kuzmina, 1990).

b) Koqnitiv komponent.

Koqnitiv komponent müəllimin bilik, bacarıq və səriştə səviyyəsini əhatə edir. Akmeolo-

ji modeldə bu komponent təkcə nəzəri biliklərin deyil, həm də onların praktik tətbiq qabiliyyətinin inkişafını nəzərdə tutur. Müəllimin biliklərinin dərinliyi və çevikliyi onun peşəkar akme səviyyəsinə çatmasının göstəricisidir.

c) Refleksiv komponent.

Refleksiya müəllimin öz fəaliyyətinə tənqidi yanaşmaq, nəticələri təhlil etmək və özünü təkmilləşdirmək bacarığıdır. Akmeologiya bu komponenti inkişafın əsas şərti hesab edir. Reflektiv düşüncə müəllimə öz təcrübəsini yenidən dəyərləndirməyə və mütəmadi yeniliklər axtarmağa kömək edir.

d) Kommunikativ komponent.

Pedaqoji fəaliyyətin mərkəzində insan-insan münasibətləri dayanır. Akmeoloji baxımdan müəllim üçün effektiv ünsiyyət, empatiya, emosional balans və komanda əməkdaşlığı bacarıqları “akme” vəziyyətinə çatmaq üçün vacib amillərdir.

e) Yaradıcı və transformativ komponent

Bu komponent müəllimin peşəkar fəaliyyətini dəyişdirici, yeniləyici və yaradıcı istiqamətdə inkişaf etdirmək qabiliyyətini ifadə edir. Akmeoloji inkişafda müəllim yalnız mövcud bilikləri tətbiq etmir, həm də yeni pedaqoji texnologiyaların müəllifinə çevrilir.

3. Akmeoloji mühit amili.

Akmeoloji inkişaf fərdi səylərlə yanaşı, mühitin dəstəyi ilə bağlıdır. Məktəbdə yaradılan akmeoloji mühit, yəni yaradıcılığa, təşəbbüsə, əməkdaşlığa və innovasiyaya açıq mühit müəllimin potensialının üzə çıxmasına şərait yaradır. Belə bir mühitdə müəllim həm də sosial-mənəvi dəstək alır və özünü reallaşdırma üçün optimal şərait tapır.

Azərbaycan təhsil sistemində pedaqoji akmeologiyanın tətbiq imkanları

Azərbaycan Respublikasında son illərdə təhsil siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri müəllimlərin peşəkar inkişafının təmin olunması, onların şəxsiyyət və fəaliyyət baxımından müasir tələblərə uyğun formalaşmasıdır. Bu məqsədlə həyata keçirilən islahatlar – kurikulum islahatı, müəllimlərin sertifikatlaşdırılması, diaqnostik qiymətləndirmə və fasiləsiz peşəkar inkişaf proqramları əslində pedaqoji akmeologiyanın əsas ideyaları ilə səsleşir.

Pedaqoji akmeologiyanın Azərbaycan təhsilinə gətirə biləcəyi dəyər, ilk növbədə, müəllimin şəxsiyyətinə yönəlmiş inkişaf modelinin qurulmasıdır. Əgər ənənəvi pedaqoji sistemdə

diqqət, əsasən, bilik ötürməyə yönəlirdisə, akmeoloji yanaşma müəllimin şəxsiyyətini, onun peşəkar “mən”ini formalaşdırmağa, daxili potensialını üzə çıxarmağa xidmət edir. Bu, müəllimi sadəcə təlim prosesinin icraçısı deyil, təhsil fəlsəfəsinin yaradıcısı səviyyəsinə yüksəldir.

1. Müəllimin peşəkar inkişafında akmeoloji modelin tətbiqi Azərbaycan müəllimlərinin peşəkar inkişaf proqramlarına akmeoloji yanaşmanın integrasiyası zəruridir. Bu yanaşma aşağıdakı istiqamətlərdə özünü göstərə bilər:

Birinci, reflektiv tədris modellərinin tətbiqi. Müəllimlərin öz tədris fəaliyyətini sistemli təhlil etməsi, təcrübədən nəticə çıxarması və fərdi inkişaf planı hazırlaması akmeoloji refleksiyanın əsas təzahürüdür. Bu istiqamət artıq Təhsil İnstitutunun müəllimlər üçün hazırladığı “Fasiləsiz peşəkar inkişaf” proqramlarında hiss olunmağa başlamışdır.

İkinci, motivasiya və dəyərlər sisteminin formalaşdırılması. Müəllimlik peşəsi yalnız bilik və metodik bacarıqlarla deyil, həm də mənəvi dəyərlərlə möhkəmlənməlidir. Akmeoloji model bu istiqamətdə “müəllimin mənəvi lider” funksiyasını ön plana çəkir. Təhsil müəssisələrində müəllimin sosial nüfuzunun artırılması, mənəvi mükafatlandırma mexanizmlərinin gücləndirilməsi bu modelin mühüm elementi ola bilər.

Üçüncü, yaradıcı və innovativ fəaliyyətin stimullaşdırılması. Müasir Azərbaycan məktəblərində müəllimlərin innovativ təlim texnologiyalarından istifadə bacarığının artırılması, yaradıcı layihələrdə iştirakı üçün şərait yaradılmalıdır. Bu, pedaqoji akmeologiyanın “yaradıcı özünüreallaşdırma” prinsipinə tam uyğundur.

2. Akmeoloji mühitin formalaşdırılması.

Akmeologiyanın praktik nəticə verməsi üçün mühit amili həlledici əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan məktəblərində akmeoloji təhsil mühiti dedikdə, müəllim və şagirdin qarşılıqlı hörmətə, əməkdaşlığa, yaradıcı azadlığa əsaslanan bir təlim fəzası nəzərdə tutulur. Belə bir mühitdə müəllim özünü təkcə dərş deyən deyil, həm də öyrənən, düşünən, yenilik yaradan şəxs kimi hiss edir.

Akmeoloji mühitin formalaşması üçün aşağıdakı istiqamətlər mühümdür:

- məktəb rəhbərliyinin müəllim yaradıcılığına açıq münasibəti;
- pedaqoji fəaliyyətin yalnız nəticəyə deyil, prosesə və səy göstəricilərinə görə də qiymətləndirilməsi;

- müəllimlər arasında əməkdaşlıq və qarşılıqlı dəstək mədəniyyətinin təşviqi;

təhsildə psixoloji dəstək və kouçinq xidmətlərinin gücləndirilməsi.

Bu baxımdan, Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin müəllimlərin mentorluq və kouçinq (fərdi inkişaf) proqramları üzrə fəaliyyətini genişləndirilməsi pedaqoji akmeologiyanın prinsiplərinə uyğun real addımlardan biridir.

3. Akmeoloji liderlik və menecment aspekti.

Pedaqoji akmeologiyanın Azərbaycan təhsilində tətbiq istiqamətlərindən biri də akmeoloji liderlik konsepsiyasıdır. Müasir məktəbin effektiv idarə olunması üçün direktor və rəhbər heyət də akmeoloji düşüncə tərzinə malik olmalıdır. Akmeoloji lider müəllim və şagirdlərin potensialını üzə çıxaran şərait yaradır, məktəbdə humanist və innovativ dəyərləri təşviq edir.

Bu sahədə dünya təcrübəsi göstərir ki, Finlandiya, Sinqapur və Cənubi Koreya kimi ölkələrdə müəllimlərin “akme-liderlik” kursları peşəkar inkişafın əsas mərhələsi kimi qəbul olunur. Azərbaycan təhsilində də bu təcrübədən istifadə olunması məqsədəuyğundur.

4. Təhsil islahatlarında akmeoloji yanaşmanın əhəmiyyəti.

Akmeoloji baxımdan təhsil islahatlarının əsas məqsədi müəllim və şagirdin şəxsiyyət kimi inkişafına xidmət etməkdir. Dövlət proqramlarında nəzərdə tutulan “şəxsiyyətyönlü təhsil”, “səriştəyə əsaslanan kurikulum”, “inklüziv təhsil”, “müəllim hazırlığında fərdi inkişaf portfeli” kimi anlayışlar pedaqoji akmeologiyanın ideyaları ilə səsleşir.

Bu istiqamətdə həyata keçirilən islahatlar müəllimlərə peşəkar azadlıq, yaradıcı seçim və özünütəkmilləşdirmə imkanları təqdim edir. Məsələn, “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nda (9) müəllim peşəkarlığının artırılması, yeni təlim texnologiyalarının tətbiqi və təhsildə humanist dəyərlərin gücləndirilməsi birbaşa akmeoloji yanaşmanın prinsiplərinə əsaslanır.

5. Akmeoloji yanaşmanın gözlənilən nəticələri

Pedaqoji akmeologiyanın Azərbaycan təhsilində tətbiqi aşağıdakı nəticələri verə bilər:

- müəllimin özünüdərk etmə və özünütəkmilləşdirmə bacarığının artması;

- müəllim şəxsiyyətində yaradıcı və reflektiv mədəniyyətin formalaşması;
- tədris prosesində səmərəliliyin yüksəlməsi və şagird motivasiyasının artması;
- məktəb mühitində əməkdaşlıq, humanizm və peşəkar etika prinsiplərinin güclənməsi;
- təhsil islahatlarının dayanıqlı və dəyərözlü xarakter alması.

Beləliklə, pedaqoji akmeologiya Azərbaycan təhsil sistemində müəllimin peşəkar inkişafını təmin etməklə yanaşı, bütövlükdə təhsilin keyfiyyətinə, dəyərlərinə və sosial funksiyasına yeni nəfəs gətirə bilər. Bu, milli təhsil modelimizin humanist və innovativ mahiyyətini dərinləşdirən mühüm istiqamət kimi dəyərləndirilə bilər.

Azərbaycan təhsil sistemində akmeoloji yanaşmaların tətbiqi müəllimlərin peşəkar inkişafını daha sistemli və şəxsiyyətə yönümlü edir. Reflektiv tədris, dəyərlər sisteminin gücləndirilməsi, yaradıcı fəaliyyətin təşviqi, akmeoloji mühitin formalaşdırılması və akmeoloji liderlik konsepsiyası bu yanaşmanın praktik nəticələrini təmin edir. Bu həm müəllimin, həm də şagirdin inkişafını dəstəkləyərək, təhsil sisteminin keyfiyyətinə və dayanıqlılığına müsbət təsir göstərir.

Beləliklə, pedaqoji akmeologiya milli təhsil sisteminin humanist, innovativ və şəxsiyyətə yönümlü mahiyyətini gücləndirən mühüm elmi və pedaqoji vasitə kimi qiymətləndirilə bilər. Onun tətbiqi müəllim peşəsinin nüfuzunu artırır, təhsil mühitində etik və məənəvi dəyərləri yüksəldir və müəllimin özünüreallaşdırmasına şərait yaradır. Bu elmi istiqamət, eyni zamanda, Azər-

baycan təhsilinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşmasına və müəllim hazırlığı sahəsində yeni metodik modelin formalaşmasına xidmət edir.

Problemin aktuallığı. Cəmiyyətin intellektual potensialının formalaşmasında müəllimlərin rolu əvəzsizdir. Bu baxımdan müəllimlərin peşəkar inkişafını təmin edən elmi baza kimi pedaqoji akmeologiyanın əhəmiyyəti və onun pedaqoji səriştəliliyin yüksəlməsindəki rolu getdikcə artır. Müəllimlərin peşəkar inkişafının əsas qanunauyğunluqlarının müəyyən olunmasında pedaqoji akmeologiyanın başlıca prinsiplərinin nəzərə alınması vacibdir. Bu baxımdan milli təhsil modelinin humanist mahiyyətini dərinləşdirən mühüm istiqamət kimi akmeoloji yanaşmanın tətbiqi zəruridir.

Problemin elmi yeniliyi. Tədqiqatın elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, araşdırmalarda pedaqoji akmeologiyanın integrativ xarakteri, əsas prinsipləri, başlıca elementləri təhlil edilmiş və onlar pedaqoji fəaliyyətin inkişaf modelinin nəzəri bazasını yaratmaq üçün əsas model olaraq dəyərləndirilmişdir. Bu model isə pedaqoji akmeologiyanın Azərbaycan təhsilinə gətirə biləcəyi ən böyük töhfələrdən biri hesab edilə bilər.

Problemin praktik əhəmiyyəti. Tədqiqatın praktik əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, onun nəticələri təhsildə keyfiyyətin təmin olunmasına, müəllimlərin peşəkar inkişafına, onların səriştəliliyinin yüksəlməsinə töhfə verə bilər. Pedaqoji akmeologiyanın əsas prinsiplərinin və başlıca elementlərinin Azərbaycan təhsilinə tətbiqi məktəbdə sağlam məənəvi-psixoloji mühitin formalaşmasına, əməkdaşlıq mədəniyyətinin inkişafına və müəllimlərin peşə yüksəlişinə kömək edər.

Ədəbiyyat

1. Бодалев, А.А. Психология общения / А.А. Бодалев. – Москва: МОДЭК, – 2002. – 256 с.
2. Деркач, А.А. Акмеология профессионального развития личности / А.А. Деркач. –Москва: МОДЕК, – 2004. – 752 с.
3. Кузьмина, Н.В. Профессионализм деятельности преподавателя высшей школы (акмеологический аспект) — М.: Педагогика, –1990. –285
4. Maslow, A.H. Motivation and Personality / A.H. Maslow. –New York, 1954. 394 p.
5. Rogers, C. On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy / C. Rogers. –Boston, 1961. – 435 p.
6. Frankl V. Man's Search for Meaning. –New York, 1946. –29 p.
7. Bodalev, A.A. Psikologiya kommunikasi i professional'noe razvitie lichnosti / A.A. Bodalev. – Moskva, 1998. –256 с.
8. Derkaç, A.A. Pedagogical Akmeology: Theory and Practice / A.A. Derkaç. –Moskva, MODƏK, – 2004. –536 p.
9. Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası. <https://e-qanun.az/framework/29145>

Redaksiyaya daxil olub: 26.01.2026